

Sabiha Zekeriya Sertel'in Üsküdarlı Küçük Melâhat Hikâyesinde Kadın Ve Kadın Sorunsalı¹

Elif Şebnem DEMİRCİ²

Özet

1895-1968 yılları arasında yaşamış Türkiye'nin ilk kadın yazarlarından biri olan Sabiha Zekeriya, eleştirel bir üslupla yazılarını kaleme almıştır. Dönemin toplumsal ve siyasi sorunları üzerinde durmuş, toplumdaki aksaklıkları yazılarında dile getirmekten çekinmemiştir.

Hayatı zorluk ve mücadelelerle geçmesine rağmen okumaktan asla vazgeçmemiş ve tahsil hayatını devam ettirmiştir. Yazın hayatında başarılı olmasının temelinde aldığı eğitimin büyük rolü vardır. Daha ilkokul yıllarında yazıları dergilerde çıkmaya başlamış, bu yazılar oldukça beğenilmiştir.

Yazın hayatındaki başarısını dergiciliğinde de göstermiştir. 1924'te İstanbul'da eşi Zekeriya Sertel ile birlikte Resimli Ay Dergisini çıkarmaya başlamıştır. Kadın kimliğine sahip olmasının ona yaşattığı sıkıntılar edebî hayatına da yansımıştır. Dergilerde çıkan yazılarının bir kısmında toplumda kadın olmanın zorlukları üzerinde durmuş, yaşanılan sorunları gözler önüne sermiştir.

Bu çalışmalardan biri olan Üsküdarlı Melâhat adlı yazısında, hikâyenin kahramanı olan 13-14 yaşlarındaki Melâhat, üvey annesinin kötü muamelesinden uzaklaşmak için kendisi gibi aile baskısından usanan İhsan ile dört yıl önce evden kaçmıştır. Hayatlarını devam ettirebilmek için gayri meşru yollara başvuran bu iki gencin hikâyesinin dile getirildiği yazıda toplumun bu duruma etkisiz kalması eleştirilmiştir.

Bu makalede, Milli Kütüphane'nin süreli yayınlarında mevcut olan Resimli Ay Dergisinde, Sabiha Zekeriya imzalı Üsküdarlı Küçük Melâhat adlı hikâye, Osmanlı Türkçesinden günümüz Türkçesine aktarılmış, hikâyedeki toplumsal aksaklıklar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sabiha Zekeriya, Üsküdarlı Küçük Melahat, kadın, Resimli Ay.

Woman And Woman Problem In The Story Named "Üsküdarli Küçük Melahat"
Written By Sabiha Zekeriya Sertel

Abstract

Sabiha Zekeriya who is one of the first female writers and who lived between 1895 and 1968 penned her writings in a critical pattern. She emphasized the social and political problems of the period and did not hesitate to express the inconveniences in the society in her writings.

¹ Bu makale, 21-23 Ekim 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Davranış Bilimleri Sempozyumu'nda sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

² Dr. Öğr. Üyesi Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü sebnemkoby@hotmail.com

Sabiha Zekeriya Sertel'in Üsküdarlı Küçük Melâhat Hikâyesinde Kadın Ve Kadın Sorunsalı

Although she struggled with difficulties, she never stopped reading and continued her education. The education that she received has a great role in her successful literary life. Her writings started to appear in journals even in her elementary school years and these writings were found quite desirable.

She also showed success in magazine publishing. She started to publish a journal named *Resimli Ay* together with her husband, Zekeriya Sertel, in İstanbul in 1924. The difficulties posed by being a female reflected on her literary life. She emphasized the difficulties of being a woman in society and revealed the problems experienced by women in some of her writings published in journals.

In her writing named *Üsküdarlı Melahat*, one of the aforementioned studies, Melahat who is the heroine of the story and at the age of 13-14 elopes with İhsan, who feds up with family pressure like her, to escape her step mother's cruel behaviors four years ago. The author, in her writing, narrates the story of these two teenagers taking illegal actions to continue their lives and criticizes the fact that this situation does not concern the society.

In this article, the story named *Üsküdarlı Küçük Melâhat* which was written by Sabiha Zekeriya and published in the journal named *Resimli Ay* available in the periodicals of the National Library was transferred from Ottoman Turkish to modern Turkish and the social problems in the story were evaluated.

Key Words: Sabiha Zekeriya, Üsküdarlı Küçük Melahat, Woman, Resimli Ay.

Giriş

A. Sabiha Zekeriya'nın Hayatı

Hayatını toplum sorunlarını gün yüzüne çıkarmaya adanmış, yazılarında özellikle kadın sorunsalına dikkatleri çekmeye çalışan Sabiha Zekeriya 1895 yılında Selanik'te doğmuştur. Geniş bir ailede büyümüş olan yazarın, yazılarında toplum sorunlarına yer vermesinin temelinde kendi aile hayatının zorluklar içinde geçmesi yatmaktadır.

Babasının aile üzerindeki baskıcı tavırları, annesinin karşılaştığı bu tutumlar karşısındaki sessizliği, Sabiha Zekeriya'yı hayatı sorgulamaya itmiştir. Babasının eve sinirli geldiği bir akşam, yemeği beğenmemesi üzerine tabakları fırlatması ve annesinin bu duruma sessiz kalması Sabiha Zekeriya'nın yazılarında toplum, özellikle de kadın sorunları üzerinde durmasına zemin hazırlamıştır.

Orta ve lise öğrenimini Selanik'te Dönme cemaatinin kurduğu Terakki Mektebi'nde tamamlamıştır. Dönmeler, XV. yüzyılda İspanya Kraliçesi İabella tarafından kovulup, Osmanlı İmparatorluğuna göç eden Musevilerin kolu olup XVII. yüzyılda İslam dinini kabul edip Türkleşmiştir. (Sertel, 2001: 23)

Sübyan ve Rüştiye okullarını başarıyla tamamlayan Sabiha Zekeriya, kitap okumaya başladığında yemek yemeye bile gerek duymadan 12 saat okuyabilen biriydi. Ev içlerinden habersiz olan bu kız çocuğu gergefe oturduğunda bile kitabını gergefin altına saklayacak kadar okumaya meraklıdır.

Sabiha Zekeriya'nın küçük yaşta başlayan okumaya ilgisi ileride başarılı bir yazın hayatının olacağının habercisidir. Henüz 8 yaşındayken ders defterlerini önüne açarak biraz bir dersi biraz diğer dersi çalışan Sabiha Zekeriya asla bir dersi başından sonuna kadar çalışma alışkanlığına sahip değildi. Yine bu şekilde çalıştığı günlerden birinde annesinin eve geç gelmesi üzerine babasının annesini boş düşürmesi Sabiha Zekeriya'nın yaşamına etki eden ilk büyük dramlardan biri olmuştur.

Yazın hayatındaki başarılardan birisi Yeni Felsefe dergisinde yayımlanan “Osmanlı Cemiyetinde Kadın” adlı yazısıdır. (Sertel, 2001: 62) Yılın en iyi yazısı seçilen bu çalışması onun bu dergiyi çıkaran ve ileride eşi olacak Mehmet Zekeriya tarafından tanınmasını sağlamıştır.

Asıl adı Zikri olan Mehmet Zekeriya ile evlilik kararı Sabiha Zekeriya'nın ailesi tarafından desteklenmemiştir. Ailesinin bu kararı vermesinde Sabiha Zekeriya'nın Dönme cemaatinden olması etkili olmuş, bir Türk ile evlenmesine şiddetle karşi çıkılmıştır. Bu konuyla ilgili olarak haftalarca ablasının evindeki odada kilitli tutulmuştur. Karşılaşılan zorluklara rağmen hayat onu üçüncü kez Mehmet Zekeriya'nın karşısına çıkarmış ve Sabiha Zekeriya'nın ağabeyi Celal Derviş'in de desteğiyle bu evlilik gerçekleşmiştir. Bu evlilikten Sevim ve Yıldız adlı iki kız çocuğu olmuştur.

Sabiha Zekeriya'nın gerek aile hayatı gerek yazın hayatında karşılaştığı zorluklar hastalık sürecinde de kendini göstermiş 1968 yılında Bakü'de memleketinden uzak bir yerde vefat etmiştir.

B. Sabiha Zekeriya'nın Dergiciliği

Sabiha Zekeriya'nın henüz ilkokuldayken dergilerde yayımlanan yazıları çok beğenilmiştir. İlerleyen yıllarda özel hayatında yaşadığı sıkıntılardan etkilenerek kadın sorunsalını yazılarına konu edinmiştir. Bu yazılarında toplumda kadının yeri, kadın kimliğine sahip olmanın zorlukları gibi konular üzerinde durmuştur.

Büyük Mecmua dergisinde kadın meseleleri ile uğraşmıştır. Büyük Mecmua 6 Mart 1919 ilâ 25 Aralık 1919 arasında 17 sayı yayımlamış bir dergidir. (Ertuna Biçer, 2008: 110)

Sabiha Zekeriya Sertel'in Üsküdarlı Küçük Melâhat Hikâyesinde Kadın Ve Kadın Sorunsalı

1 Şubat 1924 yılında Resimli Ay dergisi yayımlanmaya başlamıştır. İstanbul'da eşi Zekeriya Sertel ile birlikte çıkardıkları bu dergi, halkın anlayacağı sade bir dille yazılmış olup toplum sorunlarını yansıtmaktadır. Bu dergideki hikâyeler, şiirler eskisi gibi yazarların zevkini doyumak için değil, toplumun gerçeklerini ortaya koymak amacıyla yazılmıştır. (Ertuna Biçer, 2008: 114) Yayın hayatındaki büyük başarılarından biri de bu dergide çıkan Cici Anne başlıklı köşe yazılarıdır. Bu sütunda ele alınan konular aile, kadın-erkek ilişkileri ve kadının toplum içindeki yeridir. (Sertel, 2001: 154)

Resimli Ay dergisi ile birlikte aynı zamanda Resimli Perşembe dergisini de çıkartmaya başlamışlardır. Sonradan kapatılan Resimli Ay dergisi, Sevimli Ay adıyla çıkmaya başlamıştır. (Sertel, 2001: 133) Sevimli Ay dergisinde Sabiha Zekeriya Sertel, sosyal konuların dışında siyasi, felsefi ve kültürel konulara da değinmiştir. (Sertel, 2001: 136)

Dergicilik hayatındaki başarısını gazetede yayımlanan yazıları takip etmiştir. 1934-1945 yılları arasında eşi Zekeriya Sertel ortakları ile birlikte Tan gazetesini çıkarmıştır. Sabiha Zekeriya'nın 1937 yılındaki yazıları Sabiha Zekeriya Sertel imzasını taşımaktadır. Yazılarındaki duruşu, sert üslubu onun soyadı seçiminde de etkili olmuştur. Eşinin Moğol soyadını almasını kabul etmeyen Sabiha Zekeriya, ikisinin de yazar olması ve sert bir üslupla yazılarını kaleme almalarından dolayı "Sertel" soyadını almaya karar vermiştir. (Sertel, 2001: 178)

4 Aralık 1945'te Tan gazetesinin baskına uğraması ve matbaalarının yıkılması ile Sertel ailesi baskı altında yaşamaya başlamıştır. Bu zorluk ve sıkıntılara daha fazla dayanamadıkları için 1950 senesinde ülkeden ayrılmışlardır.

C. Üsküdarlı Küçük Melâhat

Kadının toplum hayatı içerisindeki yeri, üstlendiği sorumluluklar, toplumun kadına bakış açısı her daim tartışma konusu olmuş ve çözüme ulaşmamıştır. Henüz avcılık döneminde bile kadınların arka planda bırakıldığını, sosyo-kültürel yaşam tarzı içerisinde erkeğin aktif bir rol oynadığını görmekteyiz. Kadınlar, çocukların bakımı ve ev işleri ile meşgul oldukları için, yaşamak için gerekli geçim kaynaklarından biri olan avcılıkta, erkekler ön plandadır. Toplayıcılık dönemindeki kadın erkek birliği, fiziksel güç gerektiren avcılık döneminde yerini erkek egemenliğine bırakmıştır.

Sally Slocum, çocuklu kadınların yiyecek konusunda tamamen erkeğe bağımlı bir şekilde betimlemenin erkek önyargısı olduğu fikrini savunmaktadır. Ona göre, kadınlar kendilerini ve ailelerini doyuracak kadar yiyecek toplayabilmektedir. (Slocum, 2016: 45)

Geçinmek için yaşamını avcılıkla sağlayan toplumlarda, aile bütünlüğünün kurulmasında gerekli olan evlilik safhasının gerçekleşmesi için de avcılığın etkin rol oynadığını söyleyebiliriz. Avcı toplumlarda, evlenmelerine izin verilmeden önce genç erkekler avcılık yeteneklerini, genç kızlar ise yemek yapma becerilerini kanıtlamalıdır. (Gough, 2016: 69)

Toplum hayatında gerek geçim kaynağı gerekse evlilik için bir aşama olarak görülen avcılık geleneğinde, genel olarak kadınlar erkeklere tabi konumda bırakılmıştır. Kadınların avcı toplumlarda erkeklere göre arka planda konumlandırılması günümüzde de sosyal bir sorun olarak devam etmektedir.

Aslında toplumun kadına yüklediği sorumluluklar onun erkeğin gerisinde değil yanında olmasını sağlamıştır. Hayatın her evresinde erkek ile birlikte rol alan kadın, iř bölümü paylaşımında erkeğe destek olmuştur.

Malinowski, kadınların toplumların zalim kısmı tarafından daha ağır işleri yapmaya zorlandığını ve bir erkeğin karısıyla olan ilişkisinin ekonomik açıdan efendi ve kölesi arasındaki ilişkiye benzediğini söylemektedir. (Rohrlick-Leavitt, Sykes, Weatherford, 2016: 124) Kadın ve erkek arasındaki bu ilişki günümüzde değişime uğrasa da varlığını hala korumaktadır.

Erkek egemen bakış açısı kutsal ve gerçek bir hikâye olarak kabul edilen mitlerde de kendini göstermektedir. Gerçek olarak kabul edilen mitler, birçok kabiledede kadın ve çocukların önünde anlatılmamaktadır. Amazon nehri kıyılarında söylenen mitlerdeki, gizli ritüel cisimler, maskeler, flütler, şarkılar ve ritüel alanlar aslında kadınlar tarafından icat edilip kontrol edilmiştir. Erkeklerin bu gücü yok etmesiyle kadınların bu ritüellere katılma, ritüel nesnelere görme veya dokunma hakkı kalmamıştır. (Nenola: 2017: 96)

Kadın kimliğinin geri planda bırakılması yine kadınların çabaları ile azaltılmaya çalışılmıştır. Kadınların toplum içerisinde yadsınamaz bir gücü vardır. Geçmişten günümüze kadar hayatın her evresinde kendini gösteren bu güç, kadınların sosyal hayat içerisindeki konumunu önemli kılmıştır.

Mevcut olan yaşam düzeni içerisinde kadının eř, anne, kardeş, gelin olmak gibi farklı rolleri vardır. Sabiha Zekeriya, yoğun iř temposuna rağmen çocuklarının bakımını aksatmayarak iř

Sabiha Zekeriya Sertel'in Üsküdarlı Küçük Melâhat Hikâyesinde Kadın Ve Kadın Sorunsalı

hayatında gösterdiği başarıyı aile hayatına da yansıtmıştır. Üsküdarlı Küçük Melâhat adlı hikâyesinde, aile düzenindeki aksaklıkları dile getirmiştir.

Hikâyenin kahramanı olan 13-14 yaşlarındaki Melâhat, üvey annesinin kötü muamelesinden uzaklaşmak için kendisi gibi aile baskısından usanan İhsan ile dört yıl önce evden kaçmıştır. Hayatlarını devam ettirebilmek için gayri meşru yollara başvuran bu iki gencin hikâyesinin dile getirildiği yazıda toplumun bu duruma etkisiz kalması eleştirilmiştir.

Üsküdar'da Kavaf Ahmet Efendi'nin kızı olan Melâhat'ın annesi dört sene önce ölmüştür. Üvey annesi Melâhat'ı dövmekte, evin en ağır işlerini ona yaptırmaktadır. Bir gün Melâhat ocaktan yemeği indirirken dökmüş, annesi ocaktan yakaladığı kızgın maşa ile bacağını yakmıştır. Bu durum Melâhat'ın evi terk edişine sebep olmuştur.

Melâhat'ın karşılaştığı bu durumu “insan yuvasında hayvan muamelesi görmek” olarak dile getiren Sabiha Zekeriya, elinde maşa ile çocuğun üzerine saldıran üvey annesini Roma İmparatorlarının Gladyatör oyunlarındaki vahşi aslanlara benzetmiştir.

Komşusunun sekiz yaşındaki oğlu İhsan da babasından daima şikâyet etmiş, evde kayıp olan her şeyin kendisinden bilinmesinden dolayı ailesinden şiddet gördüğünü belirtmiştir. Melâhat'ı kaçma konusunda yüreklendiren kişi, evden kovulan İhsan'dır.

Melâhat, hayatı boyunca izlerini taşıyacağı durumdan habersiz olarak, İhsan'ın anlattığı mutlu hayatın başlangıcı için sokaklara kaçmaya karar vermiştir. Kaçtıkları ilk geceyi Kadıköy'de bir araba ahırında geçiren bu iki genç, daha sonra cami sahanlıklarını, Salkım Söğüt'teki çeşmeleri bazen de Yerebatan'daki bir kadının kulübesini kendilerine mesken edinmiştir.

Sabiha Zekeriya, hikâyede evlerinden kaçan bu iki genci nasıl olur da ailelerinin bulamadığını veya bulmuşsa yeniden evlerine almamalarını sorgular. Yaşadıkları bu hayat için çocukları uyaran ve dilenmeden, hırsızlıktan, fuhuştan kurtaran bir toplumun olmaması hikâyede asıl eleştirilen durumdur.

Toplumda kadınların durumu ile ilgili eleştirel yazıları kaleme alan Sabiha Zekeriya, hikâyede Melâhat adlı bir kız çocuğunun kimliği üzerinden yaşanan sorunları dile getirmiştir. Üvey annesinin ona karşı tutumlarının sebep olduğu bu durum, hikâyede Melâhat'ın zorlu hayatın içerisinde karşılaştığı olaylar ile desteklenmektedir. Hikâyede kadın olmanın zorlukları üzerinde durulmuş, toplum içerisindeki aksaklıklar gözler önüne serilmiştir. Metin, latinize edilirken hiçbir değişiklik yapılmamıştır.

Sonuç

Toplum gerçeklerini ibretlik bir hikâye ile aktaran Sabiha Zekeriya, kadına bakış açısının değişmesi ve yaşanılan sıkıntılıların önlenmesi için sert bir üslupla yazılarını dile getirmektedir. Kadınlar, henüz avcılık döneminde de geri planda kalmış, erkekler toplum içerisinde daha aktif bir rol oynamıştır. Bu bakış açısı ile kendi yaşam öyküsünde de karşılaşan Sabiha Zekeriya, kadının hayat içerisinde çektiği sıkıntılara ve yaşadığı zorluklara dikkat çekmektedir.

Bu yazılarından biri de Resimli Ay dergisinde yayımlanan Üsküdarlı Küçük Melâhat adlı hikâyedir. Bu hikâyede, Sabiha Zekeriya, evlerinden kaçan iki gencin yaşadıkları zorluklara değinerek, toplumun onları yalnız bırakmasını eleştirmiştir.

Kaynakça

ERTUNA BİÇER, B., 2008. “Erken Cumhuriyet Dönemi Aydını Sabiha Zekeriya Sertel’in Fikir Yazılarında Modernleşme Bağlamında Kadın, Toplum ve Siyaset”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GOUGH, K., 2016. “Ailenin Kökeni”, Kadın Antropolojisi, Dipnot Yayınları, Ankara, ss. 53-82.

NENOLA, A., 2017. “Toplumsal Cinsiyet, Kültür ve Folklor”, Kadın Folkloru Kuram ve Folklor Üzerine Yazılar, Kömen Yayınları, Konya, ss. 85-113.

ROHRLİCH-LEAVITT, R., SYKES, B., WEATHERFORD, E., 2016. “Aborjin Kadın: Eril ve Dişil Antropolojik Perspektifler”, Kadın Antropolojisi, Dipnot Yayınları, Ankara, ss.119-136.

SERTEL, S., Z., 1924. “Üsküdarlı Küçük Melâhat”, Resimli Ay, 1 (2), ss. 46-47.

SERTEL, Y., 2001. Annem Sabiha Sertel Kimdi, Neler Yazdı?, Belge Yayınları, İstanbul, 325s.

SLOCUM, S. 2016. “Toplayıcı Kadın: Antropolojide Erkek Önyargısı”, Kadın Antropolojisi, Dipnot Yayınları, Ankara, ss. 37-52.

EK-1

ÜSKÜDARLI KÜÇÜK MELAHAT

Aylardan beri su yüzü görmeyen pis, harâb bir barakanın içinde, dağınık saçları, dökülmüş esvâbları içinde bile sıcak ve çekici bir çocuk bakışıyla ta ruhuma hitâb eden Melâhat'ın, hâlâ üzerinde en çok tesir yapan sözü bu oldu:

- Ben İhsan'ı nasıl affetmezdim ki; evsiz hayatta kimsesiz kaldığım günden beri beni yalnız o sevdi, yalnız o korudu. Bizim buralara düşmemize anamız babamız sebep oldu, ondan sonra da artık bizi hiç kimse arayıp sormadı. İhsan bana, ben İhsan'a dayanarak yaşıyoruz.

İhsanla Melâhat, bütün öksüzlere ve sefillere sinisini açan sokakların çocuğudur. Onlar da yuvalarından çalınmış veya kovulmuş evi, ahlaki, vazifesi olmayan meçhul âlemin bizim gözlerimizden sakladığı çocuklardandır.

Melâhat'ı Tophane'de İngilizlerin terk ettiği barakaların içinde buldum. Yere kendilerine yatak vazifesi görecek bir çuval açmışlar, köşeye sapı ve ağzı kırık bir desti koymuşlardı. Bu çamurlar içinde bir (Karmen) aşkı yaşayan çocuğun gözünde cevval, ateşin bir zekâ vardı. Bu ıssız, münzevî yuvasında beni görünce şaşırıp, gözleri kapıda, kaçmak için bir çare arayan bir kedi gibi, olduğu yerde büzüldü. Benim için oturacak bir yer yoktu, o korkak korkak yüzüme bakıyor, bu ani ziyaretimin ma'nâsını anlamak istiyor gibiydi.

- Melâhat, Muazzez hastahânedeki seni istiyor, dedim.
- Siz Muazzez'i nereden tanıyorunuz? dedi.
- Ben Muazzez'in eski hanımıyım. Biraz düşündü, sanki gelmek arzusuna mâni' bir şey vardı, sonra sordu:
- Buraya tekrar dönecek miyim?
- Dönmek istemiyor musunuz?

Düşünüyordu. Etrafımızı bu cehâlet 'âleminin çocukları sarmış, hepsi sabırsızlıkla bizi dinliyorlardı. İçlerinden biri cevabı beklemeden:

- Onu kocası bırakmaz ki.... dedi.
- Senin kocan da mı var Melâhat?

Başını eğdi, cevap vermek istemiyordu. Utanıyor muydu? Hayır, Melâhat dört seneden beri sokaklarda, hayatın en çirkin fuhuş mezbelelerinde kadınlığını, iffetini, hicâbını her şeyini vermişti. Melâhat on üç on dört yaşlarında beyaz pembe tenli, iri kestane gözlü, üstündeki dökük esvâbların içinde bile güzel denecek kadar güzeldi. Güzelliği yaşadığı 'âlemde onun için bir felaket olmuş vücudu üç bıçak yarasıyla delinmişti. Bundan dört sene evvel bir gün kendinden daha küçük bir çocukla evinden kaçmış, dört sene sokaklarda dilenmiş, çalmış, her mezilletin çemberinden geçmiş, artık daha çocuk yaşında bir ihtiyar kadar tecrübeli,

görgülü bir fahişe kadar yırtık ve hicâbsızdı. İhsan'ın kim olduğunu anlamak için ısrar ettim, bana hayatını başladığı noktadan hikâye etti.

Melâhat Üsküdar da Kavaf Ahmet Efendi'nin kızıdır. Annesi dört sene evvel ölmüş. Öteki annesi, her üvey anne gibi, Melâhat'ı döver, evin en ağır işlerini ona gördürür, hatta on yaşına rağmen, çamaşırları bile ona yıkatırmış. Vücudu kötekten mor lekelerle dolarmış. Bir gün Melâhat ocaktan yemeği indirirken dökmüş, annesi ocaktan yakaladığı kızgın maşa ile bacağını yakmış.

Melâhat dizindeki yanık yeri gösterdi. İnsan yuvasında bir hayvan muamelesi gören bu çocuk hemcinsleri için ne diyordu ? Bu onun için belki biraz daha tabîi idi. Fakat ben elindeki kızgın maşa ile çocuğun üzerine saldıran kadını, zalim Roma İmparatorlarının (Gladyatör) oyunlarından açık ağzıyla insan üzerine saldıran vahşi arslandan hiç de farklı bulmadım. Mini mini masumları yakacak kadar ferdlerine salâhiyyet veren ve onları mes'ûl etmeyen cemiyete acıdım. Melâhat ailesinden ziyade cemiyetin kızıdır. O cemiyetin ki erini ne evinde, ne sokakta, ne fuhuşunda, ne de hayatının hiçbir safhasında himaye vazifesiyle kendini tavzif etmemiştir. Melâhat göklerin attığı ve sokakların kabul ettiği bir çocuktur. Üzerinde hiç kimsenin hak vesayet ve mesuliyeti yoktur. Dizinin biraz ötesinde oldukça büyük, kapanmış bir bıçak yarası vardı.

-Ya bu ne Melâhat? dedim.

Başını eğdi ve sustu. Hayatında her yaprağı bir facia, siyah bir leke ile dolu olan bu çocuk, bütün hicâbsızlığına rağmen, lekelerini birer birer saymaktan çekiniyordu.

Melâhat evdeki ızdıraplarla dolu hayatından usanmış, ölmek en büyük emeli olmuştu. Hayatının en tatlı dakikaları günün öldürücü meşguliyetlerinden kurtulup kendini sokağa attığı zamanlardı. Komşunun çocuğu sekiz yaşındaki İhsanla her akşam sokakta beraber oynar, akşam olup da İhsan'a kavuşmak için günü bin müşkilâtle geçirirdi. İhsan da daima babasından şikâyet ederdi. Evde ne kayıp olsa onu döverler, ondan bilirlerdi. Bir gün babasının cebinden çalınan beş lirayı yine İhsan'a isnâd etmişler, hatta bu yüzden onu dövdükten sonra evden de kovmuşlardı. O gün İhsan derhal Melâhat'ı bulmuş, macerasını anlatmış, artık uzaklara annesinin babasının yetişemeyeceği uzaklara kaçaçağını, artık onları her gün hırpalayan bu baba sıfatındaki vahşilerin elinden kurtulmak için meçhûl yerlere gideceğini anlatmıştı.

Sonra Melâhat'a üvey annesinin vahşetinden, yalnız başlarına geçirecekleri serbest ve mes'ud hayatın güzelliğinden o kadar şevkle bahsetmiş ki Melâhat da onunla beraber gitmek hevesine düşmekten kendisini men edememiş ve akşam kimse duymadan yavaş yavaş kapıyı açmış, sokaklara bu onlara fuhuş içinde, mezellet içinde serbestî veren sokaklara kaçmışlar ve bir daha evlerine dönmek üzere, bu öksüzlerin sefillerin sığındıkları cami köşelerine, çeşme yalaklarına sığınmışlardı.

Bu küçük aşk kahramanları ilk akşamı Kadıköyün'de iskelede bir araba ahırında geçirmişlerdi. Melâhat her dakika üvey annesini elinde maşa veya sılıkla üzerine gelir görüyor ve titriyordu. İhsan da onu teselli ediyor ve ona o geceyi mes'ûd geçirtmeye çalışıyordu.

Ertesi gün İstanbul'a geçmişlerdi. İhsan'ın yanında çok para varmış, fakat sonra yavaş yavaş para bitmiş ve en basit geçinme yolu olan dilencilige düşmüşler ve Yeni Câmî'nin merdiveninde dilenmeye başlamışlardı.

Sabiha Zekeriya Sertel'in Üsküdarlı Küçük Melâhat Hikâyesinde Kadın Ve Kadın Sorunsalı

- İhsan o paraları nerden bulmuş? dedim.
- Kim bilir, belki de çalmış dedi.
- Çalmak, bu onlar için gayet meşrû' bir kelime olmuştu. Sokak köşesinde kendini evsiz, barksız, sahipsiz bulan her çocuk için bundan tabîi ne olabilirdi?
- Dilendiklerinin bir kısmını Hafız Ağa Bey'e verirler, akşamları câminin üstü örtülü sahanlıkta uyurlardı. Bazen Salkım Söğüt'teki çeşmeler, bazen Yerebatan'daki Kürd kadının kulübesi onlar için penâh olurdu.
- Hafız Ağa Bey Yeni Câmî'nin hâfızıdır. İçinde yüzlerce Müslümanın başını taşlarına deşirdiği mukaddes ma'bedin bir köşesini kendi hasîs menfaati için vatanın bu iki çıplak çocuğuna kiralamış, bu sokak çocuklarına mukaddes ma'bedler bile şefkat kapılarını kapamıştı. Kürd kadını, Muazzez, Melâhat'ın ve onlar gibi kim bilir ne kadar masumların iffet ve ismet ticaridir. Kürd kadınının odası kim bilir ne kadar pisliğin, adiliğin merkezidir. Bu oda içinde kim bilir bizim tüyelerimizi ürpertecek ne facialar, ne rezaletler hükm sürer. Bu oda kim bilir ne kadar masumun şeref ve ismeti, ahlakını bizden çalıp götürür? Ve bizler sıcak odalarımızda, cemiyetin içinde hanım ve efendi olarak bu cehalet 'âleminin çocuklarını seyrediyoruz.

Melâhat'ın benden gizlediği birçok noktalar vardı. İstanbul'un ortasında iki çocuk evinden kaçır da onu ailesi nasıl olur da bulamazdı? Eğer bulmuşsa nasıl olur da tekrar evine almaz veya alamazdı? Bunlar muzlim noktalar. Fakat pek acı bir hakikattir ki, Melâhat ve İhsan sokaklara ne sıfat ve şekilde düşerlerse düşsünler, onları bu hayatlarında takip eden bir cemiyet kontrolü yoktu. Ve bu sahipsiz cemiyet içinde onlar dert-i sine yalnız Yeni Cami'nin avlusunda, Salkım Söğüt'te ve yangın harabeler içinde yaşadılar.

Bütün bu hayatlarında onları ikâz eden, dilenmeden, hırsızlıktan, fuhuştan kurtaran bir cemiyet kuvvetine rast gelmediler.

Dilencilik hayatında İhsan pek kazanamamıştı. Herkes onun gençliğine ve kuvvetine bakarak çalışmayı tavsiye eder, fakat Melâhat'a acır, avuçlarını onluklarla doldururlardı. Dilencilikte kazanamamak İhsanı eski tabiatına, hırsızlığa sevk etmişti. Melâhat zahmetsiz kazanmanın zevkini, sokakların kirli havası içindeki hürriyetin tadını tattıktan sonra artık evin değil, fuhuşun kızı olmuştu. İhsan Merdânla beraber hırsızlık yapar, oldukça para kazanırdı. Bu esrar aleminde beliren yeni simâ benim için yeni bir ışıktı.

-Merdân kim? dedim.

- Melâhat gayet tabîi bir lisanla:

-İhtiyar bir dilencidir, dedi. Yerebatan'da bir odası var, biz bazen onun odasında yataydık.

- Orada başka kimse yok muydu?

Onun arkadaşları vardı fakat bize ilişmezlerdi.

Hayatını hırsızlıkla geçiren bir dilencinin odasına Melâhat gibi güzel bir çocuk ne sıfatla girer, dalında henüz açan bu taze çiçek nasıl olur da yabancı dikenlerin arasında solmazdı?

Melâhat kirden ve çamurdan yapılmış hayatını, ne kadar iffet ve hicâbından tecerrüd etse, yine saklamak mecburiyetini hissediyordu. Her yeni duyduğum söz bana bu ‘âlemin açtıkça çirkinleşen, çirkinleştikçe acılaşan bir ‘âlem olduğunu gösteriyor, ve bu çocukların yanında kendi cinslerinden bir insan olduğumu düşünöükçe utanıyordum.

Hayatlarının çirkinliği nisbetinde ‘aşklarının safveti var. Kanun ve ‘adetten hariç tabî bir ‘âlem içinde sevişip yaşayan, birbirlerini öldürecek kadar seven ve kıskanan bu çocuklar etraflarındaki zalim ve dürüst insanlar arasında birbirlerini daha fazla sevmişler birbirlerine dayanarak yaşamanın verdiği bir kuvvetle birbirlerine daha fazla bağlanmışlardı.

- Seni bu kadar üzdüğü ve incittiği için İhsan’a güvenmedin mi Melâhat? dedim.
- Gücendim, fakat İhsan çok ağladı, beni sevdiği için yaptığı söyledi, ben de barıştım.
Ben İhsan’ı nasıl affetmezdim ki evsiz, hayatta kimsesiz kaldığım gündün beri beni yalnız o sevdi.
Yalnız o korudu. Bizim buralara düşmemize, anamız, babamız sebep oldu, ondan sonra da artık hiç kimse bizi arayıp sormadı. İhsan bana, ben İhsan’a dayanarak yaşıyoruz.

Vahşi hayvanlar arasında bir cins varmış ki yavrularını yemek için saldıran erkeklerden çocuklarını korumak üzere dişiler birleşir, yavruların etrafında seyr yaparlarmış. Siz zavallı çocuklar, o hayvan yavruları kadar da kıymetli değilsiniz. Hemcinsleriniz sizin etrafınıza siper değil, uçurum açarlar, pusu kurarlar.

Yine hayvanların içinde bir cins varmış ki yavrularını kendi yermiş. Sizler, evsiz, vatansız, kimsesiz sokakların güzel çocukları! Siz bu hayvan cemiyetlerinin üstünde, çocuklarının gecenin karanlıklarına, sokakların harîm ismetine bırakan bir insan cemiyetinde yaşıyorsunuz. Fakat bu cemiyetin içinde yavrusunu korumak için siper kazan hayvan anasının şefkatinden bile mahrumsunuz..

